

ПІДГОТОВКА ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ У СУЧАСНИХ УМОВАХ

PREPARATION OF PROFESSIONAL EDUCATION EDUCATORS IN MODERN CONDITIONS

У статті розглянуто особливості підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Зазначено напрями, складові та сутність вимог до такої підготовки у сучасних умовах. Акцентовано увагу на ключових чинниках нових підходів до підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Зазначено, що зростання ринкових відносин у суспільстві визначає потребу у компетентних педагогах, чия діяльність спрямована на навчання у закладах професійної освіти. Проведено аналіз наукових досліджень щодо важливості професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання, які характеризуються системним експериментуванням, апробацією та впровадженням інновацій під час навчання у закладах вищої освіти. Шляхом визначення поняття «педагогічна діяльність», було встановлено її основні складові: конструктивна (включає усвідомлення перспектив своєї роботи, творче перероблення навчального матеріалу та проєктування діяльності здобувачів); організаторська (охоплює організацію здобувальної та власної діяльності); комунікативна (полягає у встановленні взаємовідносин зі здобувачами та іншими учасниками педагогічного процесу); гностична (включає вивчення методів впливу та об'єкта своєї діяльності); проєктувальна (передбачає планування змісту та засобів функціонування педагогічного процесу). У статті також розглянуто перспективи інтеграції сучасних педагогічних технологій у процес підготовки майбутніх педагогів професійного навчання. Особлива увага приділяється можливостям впровадження цифрових інструментів у навчальні програми, що сприяє підвищенню ефективності навчального процесу та підготовки фахівців до роботи в умовах швидких технологічних змін.

Проведено аналіз об'єктивних та суб'єктивних факторів, які сприяють модернізації професійної підготовки сучасного педагога професійного навчання. Зазначено, що в країнах-членах Європейського Союзу існують загальноєвропейські стратегічні напрями, проте вони базуються на національних особливостях розвитку системи професійної освіти. Підкреслено, що національна відмінність у підходах до підготовки педагога професійного навчання відображається у національних контекстах розвитку освіти. Зроблено висновок про необхідність акцентування уваги на науково-технічній підготовці майбутніх педагогів професійного навчання.

Ключові слова: професійна підготовка, педагог професійного навчання, професійна освіта, професійна майстерність.

The article delves into the distinctive aspects of preparing prospective vocational education instructors. It delineates the directions, constituents, and essence of contemporary requisites for grooming future vocational education teachers within present-day circumstances. Particular attention is given to the primary factors of novel approaches to the preparation of upcoming vocational education instructors. The emergence of market dynamics within society underscores the necessity for cultivating adept educators, whose endeavors are geared towards instruction in vocational education establishments. An examination of scholarly investigations concerning the significance of grooming future vocational instructors was conducted, revealing a penchant for systematic experimentation, trials, and the integration of innovations throughout their education in tertiary institutions. The elucidation of the concept of "pedagogical activity" enabled the identification of its primary elements: Constructive (comprehension of work perspectives, creative handling of educational material, and formulation of student activities); organizational (coordination of student and personal engagements); communicative (establishment of rapport with other participants in the pedagogical process); gnostic (exploration of influence methodologies and the focal point of one's endeavors); design (development of the content and methodologies for the operationalization of the pedagogical process). The article also examines the prospects for integrating modern pedagogical technologies into the training process of future vocational education teachers. Special attention is given to the possibilities of implementing digital tools in educational programs, which contribute to enhancing the effectiveness of the learning process and preparing specialists to work in conditions of rapid technological change.

Objective and subjective factors conducive to the modernization of professional training for contemporary vocational education instructors are underscored. The international experience in training vocational education instructors reveals the existence of pan-European strategic orientations among EU member nations, which manifest through national nuances. National variations in vocational education instructor training models stem from unique national educational contexts. It is rational to infer that substantial emphasis should be placed on scientific and technical specialization in the preparation of future vocational education instructors.

Key words: professional training, vocational education teacher, vocational education, vocational mastery.

УДК 378.147:37
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/75.30>

Малазонія Д.О.,
аспірант
Української інженерно-педагогічної
академії

Актуальність дослідження і постановка проблеми. Проблематика психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання на всіх етапах розвитку інженерно-педагогічної освіти і донині залишається досить актуальною.

Постійно здійснюються пошуки оптимальних педагогічних умов, які забезпечать ефективне функціонування системи психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання на практиці [6, 8]. Ці пошуки обумовлені змінами

в парадигмі педагогічної освіти [9] та концептуальними положеннями у сфері інженерно-педагогічної освіти [10, 11], спектром спеціалізацій (профілів) спеціальності 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)» [12, 13], термінологією в галузі [7] тощо. Суттєві зміни в професійній освіті передбачають перехід до нової особистісно орієнтованої освітньої парадигми, в центрі якої знаходиться майбутній фахівець, який не просто засвоює певну сукупність знань, а пізнає істину. При цьому педагог і здобувачі є рівноправними суб'єктами навчально-виховного процесу. Мета навчально-виховного процесу у професійній освіті полягає у підготовці конкурентоспроможного професійно-мобільного фахівця, який відповідає вимогам ринку праці. Таким чином, рівень професійної компетенції спеціаліста має оптимально відповідати як інтересам особистості, так і кадровим потребам промисловості [11, с. 12–13]. Процес формування змісту психолого-педагогічної підготовки педагога професійного навчання відбувається відповідно до оновлених державних стандартів професійної освіти на засадах компетентнісного підходу та у відповідності з міжнародним проектом Європейської Комісії «Гармонізація освітніх структур в Європі» (Tuning Educational Structures in Europe, TUNING). Відповідно до Концепції «Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки», одним із шляхів вирішення проблем у сфері інженерно-педагогічної освіти є створення системи забезпечення якості професійно-технічної освіти [10].

Впровадження інформаційних та інноваційно-педагогічних технологій в освітній процес спрямовано на підвищення якості підготовки майбутніх фахівців. Диверсифікація та транспарентність психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання сприятимуть покращенню освітніх послуг у сфері професійної освіти, що в свою чергу призведе до очікуваного економічного ефекту, який полягатиме у накопиченні та розвитку інтелектуального капіталу.

Аналіз наукових досліджень свідчить, що проводилося всебічне вивчення проблеми професійної підготовки педагогів у контексті професійного навчання в умовах сучасної безперервної освіти. Це дослідження підкреслило значущість створення оптимальних умов навчання для забезпечення ефективного функціонування системи психолого-педагогічної підготовки педагогів професійного навчання в сучасних умовах. Особлива увага була приділена аналізу змін у парадигмі педагогічної освіти та концептуальним змінам у сфері інженерно-педагогічної освіти, різноманіттю спеціалізацій у галузі професійної освіти та їх впливу на професійну підготовку майбутніх фахівців.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багатьма вченими, такими як Г. Разумна [2],

В. Ковальчук [3], В. Курок [4] та іншими, було досліджено проблему професійної підготовки майбутніх педагогів професійного навчання з різних кутів погляду. Наукові дослідження зосереджуються на освоєнні, розробці та використанні нововведень, виході за межі стандартних практик, здатності до генерації ідей та їх втіленні, а також на педагогічній творчості як важливому елементі підготовки. З огляду на важливість системного експериментування, апробації та застосування інновацій у процесі навчання в закладах вищої освіти, можна зробити висновок про актуальність цих аспектів у професійній підготовці майбутніх педагогів професійного навчання в сучасних умовах. Вважається, що історичні коріння терміну «професійно-педагогічна освіта» походять від поняття «інженерно-педагогічна освіта». Проте важливим є аналіз поняття «інженер-педагог», що в подальшому сприяло формуванню терміну «інженерно-педагогічна освіта». Використання самого терміну мало на меті характеризувати фахівців, що здійснюють педагогічну, навчально-виробничу та організаційно-методичну діяльність у системі професійно-технічної освіти та підготовки кваліфікованих робітників на виробництві. У таких умовах інженер-педагог може працювати майстром виробничого навчання, педагогом спеціальних та загальнотехнічних дисциплін. Проте, починаючи з 1990-х років минулого століття, у науково-педагогічній та педагогічно-практичній обіг було введено поняття «професійно-педагогічна освіта», яке за своїм змістом є більш широким, ніж «інженерно-педагогічна освіта». Передусім необхідність впровадження такого терміну пояснюється появою нових професій на ринку праці, що зумовлює можливість підготовки педагогів для нетехнічних навчальних закладів, зокрема у сфері послуг, туризму, художнього профілю, дизайну. Професійно-педагогічну освіту можна розглядати як процес формування спеціалістів і як результат. З іншого боку, цей термін означає результат – засвоєну людиною сукупність спеціальних знань, умінь і навичок, соціально і професійно важливих якостей, які дозволяють їй успішно працювати у сфері професійної освіти. Ефективність і доцільність існування системи неперервної професійно-педагогічної освіти залежить від рівня спрямованості усіх її компонентів на досягнення кінцевої мети – підготовки висококваліфікованого педагога. У сучасних умовах велике значення мають концептуальні положення програми дій, спрямовані на реформування закладів вищої освіти щодо втілення принципів і завдань Болонської декларації, які безпосередньо стосуються професійно-педагогічної освіти. Зокрема, програмою передбачено:

- Перехід до динамічної ступеневої системи підготовки фахівців, що дозволить задовольняти потреби особистості в здобутті різних освітніх та

кваліфікаційних рівнів відповідно до її здібностей і забезпечить мобільність на ринку праці.

- Формування мережі закладів вищої освіти, яка за формами, програмами, термінами навчання та джерелами фінансування задовольняла б потреби кожної людини і держави в цілому.

- Підвищення освітнього і культурного рівнів суспільства, створення умов для навчання протягом усього життя.

- Запровадження в системі вищої освіти і науки України передового досвіду розвинутих країн світу та її інтеграцію у міжнародне науково-освітнє співтовариство.

- Пошук рівноваги між масовою фундаментальною та елітарною освітою, з одного боку, і вузькою спеціалізацією та професійною досконалістю, з іншого.

Зважаючи на важливість вищезазначених підходів, вважаємо за доцільне звернути увагу на точку зору С.М. Ніколаєнка [5] щодо участі вищої освіти України в Болонських перетвореннях. Вчений наголошує, що орієнтація на Болонську декларацію не повинна призводити до невиправданої перебудови традицій вітчизняної системи вищої освіти, які є національним надбанням українських закладів вищої освіти. Безпосередній процес приєднання слід розцінювати як планомірну інтеграцію української вищої освіти до європейського і світового освітнього та наукового простору. Інноваційні зміни в освіті супроводжуються демократизацією освітньої діяльності, спрямовані на утвердження гуманістичних цінностей освіти та розвиток особистості. Хоча зроблено певний прогрес у цьому напрямку, стан справ в освіті у багатьох вимірах ще не задовольняє ні педагогів, ні суспільство.

Отже, професійно-педагогічна освіта – це процес формування спеціалістів, який забезпечує підготовку людини до діяльності за конкретною професією, виконання повного спектру професійно-педагогічних функцій, а також самореалізацію у професійній діяльності.

Постановка завдання. Мета статті – розкрити та систематизувати аспекти освітньої підготовки педагогів професійного навчання у сучасних умовах, проаналізувати сучасні підходи до професійної підготовки майбутнього педагога професійного навчання в закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Необхідно покращити професійну підготовку майбутніх педагогів і посилити їхню роль у суспільстві. Один із ключових аспектів цього полягає у встановленні конкретних вимог до майбутніх педагогів та орієнтації на їхню багатогранну професійну діяльність. Професійна підготовка майбутніх педагогів повинна спрямовуватися не лише на засвоєння актуальних знань у загальних і спеціалізованих дисциплінах здобувачами, але й на виховання високоосвіченої, культурної та гармонійно

розвиненої особистості. Крім того, вона має пропагувати концепції інклюзивної освіти, збереження здоров'я, навчання протягом усього життя, освіти в інтересах сталого розвитку, компетентнісного підходу, демократії, створення єдиної зони європейської освіти та толерантності [14]. Професійна компетентність педагога означає інтегральну оцінку особистісних якостей і професійної готовності, яка дозволяє ефективно вирішувати педагогічні завдання в реальних умовах. Вона включає глибоке розуміння не лише знань і вмінь, необхідних для виконання роботи, але й володіння психологічними якостями, що сприяють успішній педагогічній практиці відповідно до встановлених стандартів і нормативів. Професійна компетентність педагога є динамічною і постійно адаптується до змін у вимогах педагогічної практики. Вона активно впливає на інформаційно-освітнє середовище, формуючи змінювані освітні потреби. Сьогоднішня професійна сфера співпрацює з різними категоріями компетенцій, визначаючи, які з них є необхідними для відповідної професії. Таким чином, освіта надає не лише знання, а й розвиває вміння та навички, відповідно до вимог сучасної професійної практики [15]. Основним завданням професійно-педагогічної підготовки здобувачів є здобуття теоретичних знань у галузі педагогіки, розвиток практичних умінь і навичок для роботи в освіті, а також формування необхідних особистісних якостей для успішної співпраці зі здобувачами. Основні компоненти педагогічної підготовки включають опанування теоретичних дисциплін педагогічного циклу, професійні курси та педагогічну практику. Метою педагогічної практики є підвищення рівня та якості підготовки педагога, надаючи йому можливість адаптуватися до навчального середовища, співпрацювати з колегами та здобувачами, а також створювати умови для переходу від навчально-пізнавальної діяльності до самостійної професійної практики. Професійна компетенція педагога охоплює теоретичні знання з педагогіки, психології та методики викладання, а також практичні вміння їх застосування в навчальному процесі. Важливими аспектами педагогічної підготовки є активна життєва позиція, здатність до самовизначення та самореалізації, володіння професійними навичками та цінностями, а також досягнення загальнокультурного рівня. Однією з ключових умов для успішної реалізації компетентнісного підходу у професійній підготовці здобувачів є практична готовність педагога. Ця готовність проявляється у зовнішніх виявленнях і професійних вміннях, таких як організація різноманітних активностей для здобувачів і формування колективної діяльності, що сприяє їхньому вихованню. Організаторська робота педагога спрямована на активне залучення здобувачів до різноманітних видів діяльності і створення

умов, що дозволяють колективу стати активним суб'єктом виховання, а не лише об'єктом [16]. Модернізація вищої педагогічної освіти вимагає формування базових компетентностей здобувачів, таких як прийняття активної позиції, само-реалізація, володіння професійними навичками і цінностями, а також досягнення загальнокультурного рівня. У підготовці педагога важливими характеристиками є професійна мотивація, фундаментальність, методологічна обґрунтованість та багато інших аспектів, спрямованих на комплексний і ефективний розвиток здобувачів. Сучасне суспільство потребує фахівців, здатних самостійно діяти, приймати рішення та нести відповідальність за їх реалізацію, а також адаптуватися до постійно змінюючихся умов. Педагогіка завжди ставила за мету відповідати вимогам прогресивного розвитку людини і суспільства. У новій концепції педагогічної освіти визначено ключові підходи до системи професійного навчання педагогів. Основні чинники нових підходів до підготовки педагога включають соціально-економічні зміни в суспільній свідомості, де цінності особистості стають важливішими, ніж навчальні програми; практичні аспекти, які вимагають розвитку цілісного уявлення про професійну діяльність педагога; та теоретичні зміни, обумовлені розвитком народної освіти. Важливим елементом є здатність педагога взаємодіяти зі здобувачами та адаптувати викладання до конкретних умов закладу вищої освіти, готуючи майбутніх педагогів до сучасної професійної діяльності. Індивідуалізація педагогічної підготовки та використання проектних технологій сприяють формуванню особистих педагогічних концепцій та розвитку творчого підходу до професійної діяльності.

Для глибшого розуміння сутності педагогічної діяльності, окрім усвідомлення специфічних особливостей, необхідно звернутися до аналізу її структури. Психологічна модель будь-якої діяльності представляє собою єдність мети, мотивів, дій (операцій) та результату. Психологічна модель педагогічної діяльності розглядає педагогічну роботу, як професійну активність, спрямовану на досягнення навчальних і виховних цілей, і включає такі елементи:

- Формулювання педагогом цілей і завдань.
- Вибір і застосування методів впливу на здобувачів.
- Контроль і оцінка педагогічних впливів (самоаналіз) [17].

Поряд із прийнятим у психології розумінням діяльності, як багаторівневої системи, компонентами якої є мета, мотиви, дії і результат, стосовно педагогічної діяльності використовується підхід виділення її компонентів як відносно самостійних функціональних видів діяльності педагога. В структурі педагогічної діяльності виділено три основні

компоненти: конструктивний, організаторський і комунікативний. Ці аспекти пов'язані з пошуком оптимальних шляхів вирішення навчальних завдань. Однак важливою складовою педагогічної роботи є не лише досягнення поставлених цілей, а й попередження можливих конфліктних ситуацій. З цієї метою до загальної структури педагогічної діяльності додаються такі компоненти, як гностичний і проєктувальний. Для успішного виконання цих функціональних аспектів педагогічної діяльності необхідні відповідні здібності, які виявляються у вміннях педагога.

Конструктивна діяльність може бути представлена як конструктивно-змістовна (відбір і композиція навчального матеріалу, планування і побудова педагогічного процесу), конструктивно-оперативна (планування своїх дій і дій здобувачів) і конструктивно-матеріальна (проєктування навчально-матеріальної бази педагогічного процесу). Організаторська діяльність передбачає виконання системи дій, спрямованих на включення здобувачів у різні види діяльності, створення колективу і організацію спільної діяльності; комунікативна діяльність спрямована на встановлення педагогічно доцільних відносин педагога зі здобувачами освіти, іншими педагогами, представниками громадськості, законними представниками; гностична і проєктувальна діяльність передбачає прогнозування, проєктування, передбачення варіантів майбутньої діяльності і спілкування на основі наукового, теоретичного осмислення кожного педагогічного явища.

Розглядається структура педагогічної діяльності через її функції: інформаційна, розвивальна, орієнтаційна, мобілізаційна, дослідницька [18]. Основний акцент зроблений на інформаційній функції, як ключовій та складовій навчально-виховного процесу. Її сутність полягає у вмілому володінні навчальним матеріалом, методами й прийомами його викладання, а також умінням вести усне мовлення, забезпечувати зворотний зв'язок та коригувати знання здобувачів. Розвивальна педагогічна діяльність сприяє комплексному розвитку особистості через поєднання навчання, виховання і розвитку, а також керує перцептивними, розумовими, емоційними, вольовими та іншими аспектами активності здобувачів.

Орієнтаційна функція визначає зміст ціннісних орієнтацій здобувачів у природному та соціальному середовищі; мобілізуюча функція проявляється в діяльності педагога, спрямованій на актуалізацію знань і життєвого досвіду здобувачів для формування у них пізнавальної самостійності; дослідницька (гностична) педагогічна діяльність вимагає від педагога наукового підходу до педагогічних явищ, вміння висунути гіпотезу, спроєктувати і провести нескладний педагогічний експеримент, проаналізувати власний досвід і досвід інших.

У сучасних умовах, де суспільство динамічно змінюється, педагогічна освіта визначається як ключовий елемент формування кваліфікованих фахівців, здатних ефективно впроваджувати інновації в освітній процес. Нові підходи до навчання педагогів враховують соціально-економічні трансформації, де цінність індивідуальності стає пріоритетною, а педагог повинен бути готовий до викликів, які ставлять перед ним різноманітні типи закладів вищої освіти. Англійський вчений П.Д. Мітчелл здійснив найдетальніше дослідження проблеми педагогічної технології. У своїй праці «Енциклопедія педагогічних засобів, комунікацій і технології» він зазначив, що педагогічна технологія не є синонімом засобів навчання. Вона представляє собою міждисциплінарний конгломерат, який охоплює всі аспекти освіти, починаючи від коротких навчальних фрагментів і закінчуючи національними системами з усіма їх функціями. Проаналізувавши численні визначення, Мітчелл дійшов висновку про наявність множинності тлумачень та назв педагогічної технології, таких як педагогічна психотехнологія, педагогічна інформація і технологія комунікації, технологія педагогічного менеджменту, технологія педагогічних систем та технологія педагогічного планування. Вивчивши 102 джерела (монографії та статті), П.Д. Мітчелл визначив педагогічну технологію як галузь досліджень і практики в межах системи освіти, яка охоплює всі аспекти організації педагогічних систем та процедури розподілу ресурсів для досягнення конкретних і потенційно відтворюваних педагогічних результатів. Це визначення, на нашу думку, є найуспішнішою спробою об'єднати всі відомі тлумачення педагогічної технології. Воно дозволило автору сформулювати головне завдання педагогів-технологів: оптимальний розподіл людських, матеріальних та фінансових ресурсів для досягнення бажаних педагогічних результатів [19]. Практичні аспекти нових підходів визначають необхідність розвитку педагога як професіонала з цілісним уявленням про свою роботу. У цьому контексті важливо активізувати розробку методологічної та теоретичної основи педагогічної освіти, сприяючи формуванню педагогів, які володіють не лише технічними навичками, але й глибоким розумінням психологічних та педагогічних аспектів своєї професії. Теоретичні зміни визначаються потребою вирішення актуальних проблем розвитку національної освіти. Включення інтегрованих курсів психолого-педагогічних дисциплін у навчальні плани є стратегічним кроком для формування професійних якостей майбутнього педагога. Це дозволяє систематизувати знання, розвивати професійну свідомість та стимулювати особистісний розвиток. Важливо, щоб педагоги вміли будувати взаємодію зі здобувачами, адаптувати навчання до специфіки закладу вищої освіти

та готувати майбутніх педагогів до професійної реальності. Індивідуалізація педагогічної підготовки, застосування проектних технологій та стимулювання творчого підходу сприяють формуванню самостійних та ініціативних особистостей, готових до викликів сучасного освітнього середовища. Таким чином, педагогічна освіта не лише відповідає потребам розвитку сучасного суспільства, але і є ключовим чинником його трансформації, готуючи майбутніх педагогів до творчого та висококваліфікованого, педагогічного шляху. У контексті вимог сучасного суспільства, яке визначається швидкими змінами та розвитком, педагогічна освіта виступає як стратегічний інструмент для формування компетентних та самостійних фахівців. Щоб педагоги відповідали сучасним викликам, нові концепції підготовки педагогів враховують соціально-економічні трансформації, де наголос робиться на цінностях індивідуальності та готовності до постійного вдосконалення. Практичні аспекти цього підходу ставлять завдання перед педагогами як цілісними фахівцями, що володіють не лише предметними знаннями, але й глибоким розумінням психологічних та педагогічних аспектів власної професії. Такий підхід дозволяє адаптувати методологічні та теоретичні засади навчання до сучасних реалій та підтримує формування педагога як активного учасника освітнього процесу. Теоретичні зміни у педагогічній освіті відображають важливість вирішення сучасних проблем у галузі освіти. Дослідження історичного аспекту впровадження інновацій у систему освіти дозволяє зробити висновок, що педагогічна інноватика об'єднує різноманітні підходи до впровадження нововведень в освіті. Ці підходи базуються на філософських, психологічних та педагогічних розробках, а також на новітніх досягненнях. Важливий вплив також мають сучасні інтегральні галузі, які виникають в результаті поєднання кількох існуючих дисциплін, таких як педагогічна психологія, педагогічна соціологія та педагогічна інформатика [20]. Впровадження інтегрованих курсів та розробка нових методологічних підходів допомагають формувати у педагогів цілісне бачення їхньої майбутньої професійної діяльності. Це сприяє глибокому розумінню важливості психологічної і педагогічної компетентності для успішної роботи в освітньому середовищі. Здатність педагогів ефективно взаємодіяти зі здобувачами та адаптувати навчання до конкретних умов закладу вищої освіти грає ключову роль у підготовці майбутніх педагогів до реальних викликів. Педагогічна підготовка та використання проектних технологій є важливими елементами формування особистостей, які мають самостійність та готовність до ініціативи. У світлі вищезазначених змін у педагогічній підготовці важливим є також розвиток технологічних та інноваційних підходів. Сучасні технології

надають педагогам можливість впроваджувати інтерактивні методи навчання, створювати віртуальні навчальні середовища та використовувати ефективні онлайн-ресурси. Це допомагає майбутнім педагогам оволодіти необхідними цифровими компетенціями та розширювати можливості педагогічного впливу на здобувачів. Важливою частиною підготовки педагога є інтеграція практичних аспектів у навчальний процес. Педагогічна практика не лише дозволяє здобувачам адаптуватися до реального навчального середовища, але й надає їм можливість максимально використовувати свої професійні здібності. Це важливий етап, який сприяє розвитку у здобувачів вмій і навичок для успішної майбутньої професійної діяльності. У сучасному освітньому контексті важливим є питання формування професійної компетентності. Інформаційна культура педагогічного працівника базується на поєднанні методологічних, загальнокультурних і професійних знань та включає набір інформаційних, аналітичних, прогностичних, проєктивних, організаційних, комунікаційних та орієнтаційних умінь [21, с. 139]. Рівень сформованості інформаційної культури педагога професійного навчання відображається в його здатності впроваджувати нові педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології, швидко адаптуватися до сучасних Інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) у професійній підготовці, а також у готовності допомагати здобувачам використовувати ІКТ у навчанні, майбутній професійній діяльності та повсякденному житті. Професійна компетенція педагога передбачає не лише засвоєння теоретичних знань, але й їхнє успішне практичне використання. Здобувачі повинні бути готові приймати активну, життєву та професійну позицію, розвивати своє соціальне та професійне самовизначення, а також володіти основними професійними навиками та цінностями, що відповідають сучасним вимогам. В процесі подальшого розвитку педагогічної освіти необхідно враховувати сучасні тенденції, що визначають необхідність навчання педагогів реалізовувати інновації в навчальному процесі. Зокрема, акцент на розвиток критичного мислення, творчості та здатності до аналізу та використання інформації є ключовим у сучасному світі. Таким чином, методологія навчання педагогів повинна включати стратегії, що сприяють розвитку цих навичок у майбутніх педагогів. Освітня політика в регіонах зараз буде без врахування нових ринкових умов господарювання і без достатньої підготовки наукової, правової і фінансово-економічної бази. Це призводить до того, що вимоги щодо підготовки робочих кадрів з боку економічної і освітньої сфер суспільства фактично не враховуються. Ці тенденції вказують на необхідність впровадження різноманітних механізмів взаємодії між наукою, професійно-

освітньою практикою і ринком праці в моделі розвитку регіональної системи професійної освіти. Основою взаємодії є потреба кожного партнера не лише в формулюванні вимог до послуг, але й в забезпеченні пропозицій, що сприятимуть розвитку виробництва і людського капіталу за спільних зусиль [22; 23]. Модель регіональної системи професійно-технічної освіти представлена на рис. 1.

Це може бути досягнуто через спільний обґрунтований аналіз ситуації, науково-методичну компетентність щодо здійснюваної діяльності і використання нових виробничих технологій, що відповідають вимогам часу. Тільки коли всі партнери будуть усвідомлювати необхідність співпраці і перейдуть до спільних дій, можна буде говорити про успішну модель розвитку регіональної системи професійної освіти, здатну вирішити проблеми на рівнях регіонального, національного і глобального значення. Також, за сучасних умов, ефективна науково-методична підготовка кваліфікованих педагогів неможлива без компетентного підходу до підготовки навчання.

Однією з перспективних областей розвитку є впровадження інтерактивних методів та засобів навчання, що базуються на інформаційних технологіях. Це дозволить зробити навчання більш цікавим і ефективним, а також підготує педагогів до використання сучасних засобів комунікації та навчання в своїй професійній діяльності. Питання розвитку особистісних якостей педагогів також залишаються актуальними. Важливим є формування таких рис, як емпатія, толерантність, відкритість до інших культур та підходів. Майбутні педагоги повинні бути готові до співпраці в різноманітних групах і враховувати різноманітні потреби своїх здобувачів. Паралельно із зазначеними аспектами, важливо розвивати у майбутніх

Рис. 1. Модель регіональної системи професійно-технічної освіти

педагогів навички управління, адаптації навчального процесу до індивідуальних потреб здобувачів та впровадження різноманітних методик оцінювання. Це сприятиме створенню оптимального навчального середовища, де кожен здобувач матиме можливість розвинути свій потенціал. Крім того, розглядаючи педагогічну освіту, як систему, важливо звертати увагу на підготовку педагогів до роботи зі здобувачами різних вікових груп та індивідуальних особливостей. Інклюзивна освіта та розвиток методик, спрямованих на роботу з обдарованими здобувачами чи тими, хто потребує особливої уваги, стають важливим елементом педагогічної підготовки. Розширення та удосконалення педагогічної освіти вимагає комплексного підходу, що враховує як теоретичний, так і практичний компоненти, а також здатність педагогів до інновацій та адаптації до змін у сучасному освітньому середовищі.

Відповідно, сучасна педагогічна освіта є багатогранною та динамічною системою, яка враховує вимоги розвитку освіти та суспільства в цілому. Формування педагога як творчої та компетентної особистості залишається невід'ємною частиною цієї системи, що значно впливає на якість освіти та підготовку майбутніх поколінь. Педагогічна освіта не лише відповідає на потреби розвитку суспільства, але й активно впливає на його трансформацію. Підготовка майбутніх педагогів стає важливим чинником забезпечення якісної освіти та виховання нового покоління.

Висновки. Необхідно покращити професійну підготовку майбутніх педагогів і посилити їхню роль в суспільстві. Один з ключових аспектів цього полягає встановленні конкретних вимог до майбутніх педагогів та орієнтації на їхню багатогранну професійну діяльність. Професійна підготовка майбутніх педагогів повинна спрямовуватися не лише на засвоєння актуальних знань у загальних і спеціалізованих дисциплінах здобувачами, а також на виховання високоосвіченої, культурної та гармонійно розвиненої особистості. Крім того, вона має пропагувати концепції інклюзивної освіти, збереження здоров'я та навчання на протязі життя, освіти в інтересах сталого розвитку, компетентнісного підходу, демократії, створення єдиної зони європейської освіти та толерантності.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Бендера І. М. Теорія і методика організації самостійної роботи майбутніх фахівців з механізації сільського господарства у вищій освіті. Педагогіка і психологія професійної освіти. 2009. Вип. 13. С. 42.
2. Разумна А. Г. Психолого-педагогічні умови врахування особливостей професійної ідентичності здобувачів, що набувають другу вищу освіту. *Вісник Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди. Психологія*. 2017. Вип. 55. С. 345–355: веб-сайт. URL: <http://nbuv.gov.ua/>

[UJRN/VKhnpu_psykhol_2017_55_35](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_psykhol_2017_55_35) (дата звернення: 04.01.2024)

3. Ковальчук В. Ю. Модернізація професійної та світоглядно-методологічної підготовки сучасного педагога. *Теорія і методика професійної освіти*. 2006. Вип. 13. С. 34.

4. Курок В. П., Воїтелева Г. О. Наукові дослідження в підготовці майбутніх педагогів трудового навчання та технологій: навч. посіб. Глухів, 2018. 270 с.

5. Ніколаєнко С. М. Особливості когнітивного компоненту в психологічній структурі сугестивного впливу педагога. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 12: Психологічні науки*. 2012. Вип. 39. С. 155–161: веб-сайт. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_012_2012_39_25 (дата звернення: 06.02.2024)

6. Авершин А. О. Становлення психолого-педагогічної компетентності здобувачів інженерно-педагогічної вищої освіти. *Педагогічні науки* : зб. наук. праць. Херсон : Видавництво ХДУ, 2011. Вип. 57. С. 220–223.

7. Бендера І. М. Інженерно-педагогічна освіта – термінологічний аспект. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти* : зб. наук. праць. Українська інженерно-педагогічна академія. 2009. Вип. 24–25. С. 70–77.

8. Брюханова Н. О. Аналіз розвитку психолого-педагогічної складової підготовки інженерно-педагогічних кадрів. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти* : зб. наук. праць. Харків: Українська інженерно-педагогічна академія. 2006. Вип. 13. С. 36–47.

9. Концепція Державної цільової програми розвитку професійно-технічної освіти на 2011–2015 роки: Закон України від 11 лют. 2011 р. № 1315: веб-сайт. URL: <http://osvita.ua/legislation/proftech/8836> (дата звернення: 12.02.2024)

10. Дем'яненко Н. М. Педагогічна парадигма вищої освіти України: генеза й еволюція. *Філософія освіти*. 2006. Вип. 2 (4). С. 256–265.

11. Курлянд З. Н. Теорія і методика професійної освіти : навчальний посібник. Київ : Знання, 2012. 390 с.

12. Наказ Міністерства освіти і науки України № 705 від 16.07.2010 «Про затвердження Переліку профілів підготовки кадрів у вищій освіті за напрямом (спеціальністю) «Професійна освіта (за профілем)» // Офіційний вісник України. – 2010. – № 61. – С. 112. – Код акта 52365/2010.

13. Наказ Міністерства освіти і науки України № 292 від 21.03.2016 «Про затвердження Переліку спеціалізацій підготовки здобувачів вищої освіти за спеціальністю 015 «Професійна освіта (за спеціалізаціями)», за якими здійснюється формування та розміщення державного замовлення» // Офіційний вісник України. – 2016. – № 34. – С. 126. – Код акта 81715/2016.

14. Волинський національний університет імені Лесі Українки. *Професійна підготовка сучасного педагога: проблеми і орієнтири* : веб-сайт. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/articles/profesiyna-pidgotovka-suchasnogo-uchitelya-problemi-i-oriiientiri> (дата звернення: 14.02.2024).

15. Ягупов В. В., Свистун В. І. Компетентнісний підхід до підготовки фахівців у системі вищої освіти.

Наукові записки: Педагогічні, психологічні науки та соціальна робота. 2007. Вип. 71. С. 3–8. Київ.

16. Доценко С. О. Формування готовності майбутніх педагогів до прийняття рішень у педагогічній діяльності: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.04. Київ, 2009. 20 с.

17. Педагогічна майстерність / Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф. та ін. ; за ред. І. А. Зязюна. Київ, 1997. 349 с.

18. Сутність і функції педагогічної діяльності. Веб-сайт. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/010094ot-a379.docx.html> (дата звернення: 18.02.2024).

19. Мітчелл П. Д. Енциклопедія педагогічних засобів, комунікацій і технологій: монографія. Лондон, 1978. 745 с.

20. Богданова І. М. Педагогічна інноватика: навчальний посібник. Одеса: Ранок, 2000. 148 с.

21. Концепція педагогічної компетентності майбутніх учителів у системі ступеневої підготовки спеціалістів початкової ланки освіти. Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія. Веб-сайт. URL: <https://www.kgpa.km.ua/?q=node/233> (дата звернення: 20.02.2024).

22. Шестоपालюк О. В. Формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього педагога. *Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи* : зб. наук. пр. / за ред. М. М. Козяра, Н. Г. Ничкало. Львів : ЛДУ БЖД, 2009. Вип. 2, ч. 1. С. 137–141.

23. Фещенко В. М. Дослідження проблем становлення та розвитку ринкового господарства в працях економістів України другої половини XIX – початку XX ст.: монографія. Київ: КНЕУ, 2003. С. 187.

24. Чигуркова А. Д. Формування ринку робочої сили та її ціни в аграрному секторі регіону: монографія. Київ, 2000. С. 16.

REFERENCES:

1. Bendera I. M. Theory and Methodology of Organizing Independent Work for Future Specialists in Agricultural Mechanization in Higher Education. *Pedagogy and Psychology of Professional Education*, 2009, Issue 13, pp. 42.

2. Razumna A. H. Psychological and Pedagogical Conditions for Considering the Features of Professional Identity of Students Pursuing a Second Higher Education. *Bulletin of Kharkiv National Pedagogical University named after H. S. Skovoroda. Psychology*, 2017, Issue 55, pp. 345–355: web-site. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_psykhol_2017_55_35 (accessed: 04.01.2024)

3. Kovalenko V. Y. Modernization of Professional and Worldview-Methodological Training of Contemporary Educators. *Theory and Methodology of Professional Education*, 2006, Issue 13, pp. 34.

4. Kurok V. P., Voiteliyeva H. O. Scientific Research in the Preparation of Future Teachers of Labor Training and Technology: Textbook. Hlukhiv, 2018, 270 pp.

5. Nikolaenko S. M. Features of the Cognitive Component in the Psychological Structure of Suggestive Influence of the Teacher. *Scientific Journal of NPU named after M. P. Dragomanov*.

Series 12: Psychological Sciences, 2012, Issue 39, pp. 155–161: web-site. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_012_2012_39_25 (accessed: 06.02.2024)

6. Avershin A. O. Formation of Psychological and Pedagogical Competence of Students of Engineering-Pedagogical Higher Education. *Pedagogical Sciences: Collection of Scientific Papers*, Kherson: KhNU Publishing, 2011, Issue 57, pp. 220–223.

7. Bendera I. M. Engineering-Pedagogical Education – Terminological Aspect. *Problems of Engineering-Pedagogical Education: Collection of Scientific Papers*. Ukrainian Engineering-Pedagogical Academy, 2009, Issues 24–25, pp. 70–77.

8. Bryukhanova N. O. Analysis of the Development of the Psychological and Pedagogical Component of Training Engineering-Pedagogical Personnel. *Problems of Engineering-Pedagogical Education: Collection of Scientific Papers*. Kharkiv: Ukrainian Engineering-Pedagogical Academy, 2006, Issue 13, pp. 36–47.

9. State Target Program Concept for the Development of Vocational and Technical Education for 2011–2015: Law of Ukraine dated February 11, 2011, No. 1315: web-site. URL: <http://osvita.ua/legislation/proftech/8836> (accessed: 12.02.2024)

10. Demyanenko N. M. Pedagogical Paradigm of Higher Education in Ukraine: Genesis and Evolution. *Philosophy of Education*, 2006, Issue 2 (4), pp. 256–265.

11. Kurlyand Z. N. Theory and Methodology of Professional Education: Textbook. Kyiv: Znannya, 2012, 390 pp.

12. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 705 dated July 16, 2010 “On Approval of the List of Training Profiles in Higher Education for the Specialization ‘Professional Education (by Profile)’”. Official Bulletin of Ukraine. – 2010. – No. 61. – pp. 112. – Act Code 52365/2010.

13. Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No. 292 dated March 21, 2016 “On Approval of the List of Specializations for Higher Education Students in the Specialization 015 ‘Professional Education (by Specializations)’ for State Order Formation and Placement”. Official Bulletin of Ukraine. – 2016. – No. 34. – pp. 126. – Act Code 81715/2016.

14. Volyn National University named after Lesya Ukrainka. Professional Training of Contemporary Educators: Issues and Guidelines: web-site. URL: <https://vnu.edu.ua/uk/articles/profesiyna-pidgotovka-suchasnogo-uchitelya-problemi-i-orientiri> (accessed: 14.02.2024).

15. Yagupov V. V., Svystun V. I. Competency-Based Approach to Specialist Training in Higher Education. *Scientific Notes: Pedagogical, Psychological Sciences and Social Work*, 2007, Issue 71, pp. 3–8, Kyiv.

16. Dotsenko S. O. Formation of Readiness of Future Educators to Make Decisions in Pedagogical Activity: Ph.D. Dissertation Abstract in Pedagogical Sciences: 13.00.04. Kyiv, 2009, 20 pp.

17. Pedagogical Mastery / Ziazun I. A., Kramushchenko L. V., Kryvonos I. F. et al.; edited by I. A. Ziazun. Kyiv, 1997, 349 pp.

18. Essence and Functions of Pedagogical Activity: web-site. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/010094ot-a379.docx.html> (accessed: 18.02.2024).

19. Mitchell P. D. *Encyclopedia of Educational Methods, Communications, and Technology*: Monograph. London, 1978, 745 pp.

20. Bohdanova I. M. *Pedagogical Innovation*: Textbook. Odesa: Ranok, 2000, 148 pp.

21. Concept of Pedagogical Competence of Future Teachers in the System of Tiered Preparation of Specialists in Primary Education. Khmelnytsky Humanitarian-Pedagogical Academy: web-site. URL: <https://www.kgpa.km.ua/?q=node/233> (accessed: 20.02.2024).

22. Shestopaluk O. V. *Formation of Information and Communication Competence of Future Educators*.

Information and Telecommunication Technologies in Modern Education: Experience, Problems, Perspectives: Collection of Scientific Papers / edited by M. M. Kozyara, N. H. Nichkalo. Lviv: LDU BZhd, 2009, Issue 2, Part 1, pp. 137–141.

23. Feshchenko V. M. *Research on the Problems of Formation and Development of Market Economy in the Works of Ukrainian Economists of the Late 19th – Early 20th Century*: Monograph. Kyiv: KNEU, 2003, pp. 187.

24. Chigurkova A. D. *Formation of the Labor Market and Its Price in the Agricultural Sector of the Region*: Monograph. Kyiv, 2000, pp. 16.